

Çizgi Filmlerin Değerler Bakımından İncelendiği Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi

Examination of Postgraduate Studies in which Cartoon Films are Examined in Terms of Values

Alperen CEYLAN¹

Sümeyra AKKAYA²

doi: 10.38089/iperj.2024.189

Geliş Tarihi: 14.07.2024

Kabul Tarihi: 30.10.2024

Yayınlanma Tarihi: 30.11.2024

Özet: Çocuklar, geçmişte masallar vasıtasıyla hem eğlenip hem de karakter gelişimi sağlamaktaydı ancak günümüzde masallar yerini çizgi filmlere bırakmıştır. Çizgi filmler eğitici ve eğlendirici olmakla beraber çeşitli değerlerin aktarıldığı araçlardır. Çizgi filmler sayesinde çocuklar doğru olana yönlendirilebilmektedir. Ayrıca çizgi filmlerin çocuklara olumlu davranışlar kazandırmada da etkili olduğunu söylemek mümkündür. Literatürde çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımı incelendiği pek çok lisansüstü çalışma mevcuttur. Çizgi filmler üzerine yapılmış akademik çalışmaların sistematik olarak incelendiği çalışmalar bulunsa da çizgi filmlerin yalnızca değerler bakımından incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebepten dolayı konuyla alakalı çeşitli noktaları gözler önüne sermek ve gelecekteki çalışmalara ışık olmak adına böyle araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu çalışmanın amacı çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaları sistematik olarak incelemektir. Çalışmada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışmaya dahil edilen 25 lisansüstü çalışma ölçüt örneklemeyle belirlenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonunda çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği çok fazla doktora tezinin olmadığı, konu olarak en fazla çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelenmesi üzerine çalışıldığı, çalışmaların en fazla Gazi Üniversite'sinde yürütüldüğü, en fazla çalışmanın 2019'da yapıldığı, çalışmaların en fazla Türkçe dersiyile ilişkilendirildiği, en fazla Rafadan Tayfa çizgi filmi üzerine çalışıldığı, en fazla nitel yöntemlerin ve doküman inceleme desenlerinin tercih edildiği, en fazla rastgele örnekleme kullanıldığı, örneklem grubu olarak yerli çizgi filmlerin seçildiği, örneklem büyüklüğünde en fazla 1-50 aralığının seçildiği, verilerin en fazla inceleme formlarıyla toplandığı ve verilerin analizinde en fazla betimsel istatistiklere başvurulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çizgi film, değerler, değerler eğitimi, lisansüstü çalışma

Abstract: In the past, children both enjoyed themselves and developed their character through fairy tales; however, today, fairy tales have been replaced by cartoons. While cartoons are educational and entertaining, they serve as a medium for conveying various values. Through cartoons, children can be guided towards the right actions. It is also possible to say that cartoons are effective in teaching positive behaviours to children. In the literature, there are many postgraduate studies that examine cartoons in terms of values education. Although there are studies that systematically review academic study on cartoons, there is no study that examines cartoons solely in terms of values. Therefore, a study of this nature is needed to highlight various aspects of the subject and to inform future research. The aim of this study is to systematically examine the postgraduate studies in which cartoons are examined in terms of values. The study used the technique of document analysis. The 25 postgraduate studies included in the study were identified through criterion sampling. The data obtained were analysed using content analysis. At the end of the study, it was found that there were not many doctoral dissertations examining cartoons in terms of values. The most common topic was the examination of cartoons in terms of values education. The majority of the studies were conducted at Gazi University, with the highest number of studies carried out in 2019. The studies were most frequently related to the Turkish course, with Rafadan Tayfa being the most studied cartoon. Qualitative methods and document analysis designs were the most preferred, random sampling was most commonly used, domestic cartoons were selected as the sample group, the sample size mostly ranged from 1 to 50, data were predominantly collected using review forms, and descriptive statistics were most often used in data analysis.

Keywords: Cartoon, values, values education, postgraduate study

¹ Öğretmen., Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye., alperceylan@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3230-2962>

² Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Türkiye., sume.yra.akkaya@inonu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9942-9848>

Giriş

Toplu kitle iletişim araçlarından biri ve en yaygın olarak evlerde yer alan televizyon, çocukların çizgi filmler ile ilk tanıştığı ekranlardan biridir. Televizyonun haricinde tabletler ve mobil telefonlar, ebeveynlerin çocuklarına yemek yedirmek, onları sakinleştirmek ya da eğlenmelerini sağlamak gibi amaçlarla kullandıkları diğer ekranlara örnek olarak verilebilir. Çizgi filmlerin çocuklar üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri yer almaktadır. Çizgi filmler ebeveynler tarafından kontrollü bir şekilde izletilmediğinde ekran, çizgi film ya da çizgi filmlerdeki karakterlere bağımlılık oluşturabilirler (Sarman ve Sarman, 2022). Özellikle çizgi film karakterlerine karşı gelişen bağımlılık çocukların ve ebeveynlerinin satın alma davranışlarını da etkilemektedir (Güneş, 2010). Aynı zamanda çizgi film izlemek fiziksel aktivite olmadan gerçekleştirilen bir etkinlik olduğu için çocuğun uzun süre hareketsiz kalmasına neden olmakta ve 21. Yüzyılın en önemli hastalıklarından biri olan çocukluk dönemi obezitesine kapı aralamaktadır. Çizgi filmler, değerleri, kültürel öğeleri içermekle (Ay, 2010) birlikte aynı zamanda istendik olmayan mesajları da içerebilirler.

Çizgi filmi, Türk Dil Kurumu (2024) "Bir konuyla ilgili olarak karakterlerinin hareketlerini belirtecek biçimde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmi." olarak tanımlamaktadır. Geçmişte masallar aracılığıyla yetişkinler hem çocukları eğlendirmiş hem de karakter inşasına katkı sağlamıştır. Günümüzde de bu gelenek tamamen kaybolmasa da masal kültürü yavaş yavaş yerine televizyonlara ve dolaylı olarak çizgi filmlere bırakmıştır. Böylelikle çizgi filmler çocukların karakter inşa etmesinde işlev kazanmıştır (Irmak, 2021). Çocuk dünyasında çizgi filmler önemli bir yere sahiptir. Öyle ki çocukların ne sıklıkta çizgi film izlediğini öğrenmek için bir araştırma yapılsa ve araştırmada çocukların büyük çoğunluğunun günlerinin önemli bir kısmını çizgi film izlemeye ayırdıkları sonucuna ulaşılsa bu pek şaşırtıcı bir durum olmaz. Zira bu konuyla ilgili yapılmış olan bazı çalışmalarda da bu duruma dikkat çekilmiştir (Türkmen, 2013).

Çizgi filmler çocukların en çok tercih ettiği programlardır. Güler'e (2013) göre çizgi filmler canlandırma sanatının bir dalı olarak çocuklar tarafından rahatlıkla izlenen dikkat çekici ve sempatik araçlardır. Şeko'ye (2020) göre de çizgi filmler özellikle çocuklara yönelik üretilir, fakat zamanla yetişkinlere yönelik çizgi filmlerde yapılmaktadır. Çizgi filmler; doğru davranışları öğretmek, eğitici bir işlev görmek, eğlendirmek ve beraberinde öğretici olmak, toplumsal paylaşımı teşvik etmek ve kültürel değerleri aktarmak gibi bir takım temel araçlarla üretilir.

Çizgi filmlerde kahramanlar; insanlar, hayvanlar ve özel düşsel varlıklardan oluşur. Hayali özelliklerin çizgi filmdeki karakterlerle aktarılmasıyla doğada karmaşık halde bulunan durumların açıklanması kolaylaştırılabilir. Küçük yaşta çocukların anlamakta zorlanacağı soyut kavramlar da yine çizgi filmlerde karakterler aracılığıyla somutlaştırılarak hikayelerle anlatılır (Temizyürek ve Acar, 2014). Çocukluk döneminden itibaren izlenen çizgi filmler çocukların öğrendikleri soyut kavramları somutlaştırmada oldukça faydalıdır. Çocuklar bu sayede öğrendikleri bilgiyi daha kalıcı hale getirebilirler. Özellikle çocuklar çizgi film izlerken var olan problemi belirleme, gözlem yapma, analiz yapabilme ve yorumlama gibi becerilerini de geliştirebilirler. Çocuklara bir bilgiyi doğrudan öğretmektense çizgi filmler kullanılarak günlük olaylar içerisinde öğretmek daha etkili olabilir (Küçükali, 2023). Çocukların eğitiminde de çizgi filmler önemli bir role sahiptir. Çizgi filmlerde; insanlar, hayali kahramanlar ve genellikle hayvanlar yer almaktadır. Çizgi filmlerde yer alan bu kahramanlar kimi zaman sahip oldukları süper güçlerle dünyayı kurtarır, kimi zamanda düşmanlarla savaşır (Duman, 2005).

Literatür incelendiğinde çizgi filmlerin çocuklar üzerinde olan etkileri ile ilgili çalışmalar görülmüştür. Aral, Ceylan ve Bıçakcı'nın (2011) yapmış oldukları çalışmada çocukların televizyon programları içinde en fazla çizgi filmleri izledikleri ve çizgi filmleri sevdikleri görülmektedir. Bu filmler aracılığıyla çocuklara olumlu davranışlar kazandırılabilirliğini görmüşlerdir. Ancak herhangi bir olumsuzluğun önüne geçebilmek amacıyla hazırlanan çizgi filmler yayınlanmadan önce uzmanlar tarafından incelenmesi önerilmiştir. Turp Özdemir (2020) yaptığı çalışmada TRT Çocuk ve MinikaGo adlı kanallarda yayınlanan çizgi filmlerin değerler açısından zengin bir içeriğe sahip olduğunu, özellikle Türk diline katkı sağlaması açısından deyimler ve kalıp sözlerin fazlaca kullanıldığını ancak atasözleri

bakımından biraz yetersiz olduğunu tespit etmiştir. Son olarak çizgi filmlerin Türkçe Öğretimi ve değerler eğitimi bakımından faydalanılması gereken bir kaynak olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaları sistematik olarak incelemek amaçlanmıştır. Bu çalışmayla çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların genel bir durumu ortaya koyularak bu konudaki eksiklikler gözler önüne serilecektir. Ayrıca bu çalışma sayesinde gelecekte yapılacak olan çalışmalara ışık olunacağına inanılmaktadır. Bu çalışmanın özgün ve güncel olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışma kapsamında çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından ele alındığı lisansüstü çalışmalar incelenmiş olup şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların türlerine göre dağılımı nasıldır?
2. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların yürütüldükleri üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
4. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların temalara göre dağılımı nasıldır?
5. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların derslere göre dağılımı nasıldır?
6. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların incelenen çizgi filmlere göre dağılımı nasıldır?
7. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların araştırma yöntemi açısından dağılımı nasıldır?
8. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların araştırma deseni açısından dağılımı nasıldır?
9. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların örneklem grubu açısından dağılımı nasıldır?
10. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların örnekleme yöntemi açısından dağılımı nasıldır?
11. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların örneklem büyüklüğü açısından dağılımı nasıldır?
12. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların veri toplama araçları açısından dağılımı nasıldır?
13. Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların veri analizi teknikleri açısından dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalar incelenmiştir. Lisansüstü çalışmalar incelenirken nitel araştırma çeşitlerinden biri olan doküman tekniği kullanılmıştır. Ayrıca bu tekniğe doküman tekniği dışında belgesel tarama da denilmektedir. (Ocak, 2019). Bu teknikte resmi ya da özel şekilde yer alan kayıtlar toplanarak sistematik olarak incelenir ve değerlendirilir (Ekiz, 2020). Doküman inceleme tekniği literatür taraması amacıyla kullanılabilirdiği gibi içerik çözümlenmeleriyle de belgeleri sayısallaştırmak amacıyla kullanılabilir. (Karasar, 1999; akt: Cemaloğlu, 2021)

Verileri Toplama

Bu çalışmada incelenecek olan lisansüstü çalışmalar ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiş olup ölçüt örnekleme yöntemine göre toplanmıştır. Bu örnekleme yöntemiyle örneklem oluşturulurken belirli ölçütler kullanılarak çeşitli durumlar, nesnelere, kişiler ve olaylar örnekleme dahil edilerek oluşturulur (Büyüköztürk vd., 2020 Ayrıca örneklem oluşturulurken kullanılan ölçütler hazır

olarak bir yerlerden alınabileceği gibi araştırmacı tarafından da oluşturulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada adında “çizgi film ya da animasyon”, kelimeleri ile birlikte “değer ya da değerler eğitimi” kelimelerini içeren, Yüksek Öğretim Kurulu Tez Dokümantasyon Merkezi’nde yer alan, eğitim ve öğretim konulu, içeriğinde çizgi film ya da animasyonların değerler bakımından incelendiği, izinli ve yazım dili Türkçe olan lisansüstü çalışmalar ölçüt olarak alınmıştır. Veriler Ceylan ve Bozkurt (2023)’un geliştirdikleri tez sınıflandırma formunda bazı değişiklikler yapılarak toplanmıştır. Veriler toplanırken ilk olarak Yüksek Öğretim Kurulu Tez Dokümantasyon Merkezi’ne girilerek “çizgi film”, “animasyon”, “değerler”, “değerler eğitimi” kelimeleri tek tek aratılmıştır. Sonra konu kısmına eğitim ve öğretim yazılarak tekrar arama yapılmıştır. Ulaşılan çalışmaların özetleri incelenerek amaca uygun olanlar seçilmiştir. 25 çalışmanın araştırmaya dahil edilmesi kararlaştırılmıştır. Araştırmaya dahil edilen çalışmalar bilgisayara indirilerek Excel’den tez sınıflandırma formuna girilmiştir. Verilerin toplanması 25 Mart 2024 tarihinde tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler analiz edilirken nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Bu veri analizi tekniğinde metinler üzerinde belirli kurallara göre kodlamalar yapıp bazı sözcükler kategori haline getirilir ve özetlenir. Ayrıca bu teknik yinelenebilir ve sistematik bir tekniktir (Büyükoztürk vd., 2020). Kısaca içerik analiziyle veriler üzerinde derin bir biçimde analizler yapılır ve temalar ortaya çıkarılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada da veriler toplanmıştır. Ayrıca çalışmanın tüm aşamaları anlatılmaya çalışılmıştır. Veriler yüzde (%) ve frekans (f) hesaplamaları kullanılarak çözümlenmiştir. Son olarak çözümlenen veriler tablolaştırılarak sunulmuştur.

Çalışmada geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak için veriler titiz bir şekilde toplanmış ve kodlanmıştır. Kodlamadaki tutarsızlıkları engellemek için araştırmacılar arasında görüş birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla tutarsız ifadeler araştırmacılar tarafından tartışılarak görüş birliğine sağlanmıştır. Ayrıca Miles ve Huberman (1994)’ın Güvenirlilik=Görüş Birliği/ (Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı) x 100 formülüne göre % 84,61 tutarlık oranı elde edilmiştir. Bu oran Miles ve Huberman (1994)’a göre % 80’e yakın olmalıdır (Miles ve Huberman, 1994; akt: Sözer ve Aydın, 2020). Buradan hareketle bu çalışmanın güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

Bulgular

Tablo 1’de çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların araştırma türlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Lisansüstü çalışmaların araştırma türüne göre dağılımı

Araştırma Türü	f	%	Bilimsel Araştırmalar
Yüksek Lisans	22	88,0	Sevim (2013), Akıncı (2013), Özer (2015), İmamoğlu (2016), Bölük (2018), Çetin (2018), Üzer (2019), Ünsal (2019), Karaca (2019), Çimen (2019), S. Şahin (2019), Şen (2020), Turp Özdemir (2020), Kaymak (2020), Üğdül (2021), Ay (2021), Köseoğlu (2022), Tabak (2022), Namdar (2023), Çakmak (2023), Doğrusöz (2023), Avaz (2023),
Doktora	3	12,0	Demir (2019), R.N. Şahin (2019), Güden Altmış (2021)
Toplam	25	100	

Tablo 1’e bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların %88,0’inin yüksek lisans tezi (f=22), %12,0’sinin doktora tezi olduğu görülmektedir. Buradan hareketle çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda en fazla yüksek lisans çalışması yapılmıştır.

Tablo 2’de çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 2. Lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı

Yıl	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
2013	2	-	2	8,0
2015	1	-	1	4,0
2016	1	-	1	4,0
2018	2	-	2	8,0
2019	5	2	7	28,0
2020	3	-	3	12,0
2021	2	1	3	12,0
2022	2	-	2	8,0
2023	4	-	4	16,0
	22	3	25	100

Tablo 2'ye bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların %8,0'inin 2013 (f=2), %4,0'ünün 2015 (f=1), %4,0'ünün (f=1) 2016, %8,0'inin 2018 (f=2), %28,0'inin 2019 (f=7), %12,0'ünün 2020 (f=3), %12,0'ünün 2021 (f=3), %8,0'inin 2022 (f=2), %16,0'ünün 2023 (f=4), yılında yapıldığı görülmektedir. Buradan hareketle çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği ilk lisansüstü çalışma 2013 yılında, en fazla çalışma 2019 yılında yapılmıştır.

Tablo 3'ün çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların yürütüldükleri üniversitelere göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü çalışmaların yürütüldükleri üniversitelere göre dağılımı

Üniversite Adı	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	-	2	8,0
Ankara Üniversitesi	1	-	1	4,0
Atatürk Üniversitesi	1	-	1	4,0
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	-	2	8,0
Çankırı Karatekin Üniversitesi	1	-	1	4,0
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	1	-	1	4,0
Fatih Üniversitesi	1	-	1	4,0
Gazi Üniversitesi	6	1	7	28,0
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	1	-	1	4,0
Karabük Üniversitesi	1	-	1	4,0
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	-	1	4,0
Marmara Üniversitesi	1	-	1	4,0
Mustafa Kemal Üniversitesi	1	-	1	4,0
Sakarya Üniversitesi	-	2	2	8,0
Uşak Üniversitesi	1	-	1	4,0
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	-	1	4,0
	22	3	25	100

Tablo 3'e bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların %8,0'inin Afyon Kocatepe Üniversitesinde (f=2), %4,0'ünün Ankara Üniversitesinde (f=1), %4,0'ünün Atatürk Üniversitesinde (f=1), %8,0'inin Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinde (f=2), %4,0'ünün Çankırı Karatekin Üniversitesinde (f=1), %4,0'ünün Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde (f=1), %4,0'ünün Fatih Üniversitesinde (f=1), %28,0'inin Gazi Üniversitesinde (f=7), %4,0'ünün İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesinde (f=1), %4,0'ünün Karabük Üniversitesinde (f=1), %4,0'ünün Kütahya Dumlupınar Üniversitesinde (f=1), %4,0'ünün Marmara Üniversitesinde (f=1), %4,0'ünün Mustafa Kemal Üniversitesinde (f=1), %8,0'inin Sakarya Üniversitesinde (f=2), %4,0'ünün Uşak Üniversitesinde (f=1), %4,0'ünün Yıldız Teknik Üniversitesinde (f=1) yürütüldüğü görülmektedir.

Buradan hareketle çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalar en fazla Gazi Üniversitesinde yürütülmüştür.

Tablo 4' te çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların konularına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü çalışmaların konulara göre dağılımı

Konular	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Çizgi filmleri Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretim programındaki değerlere göre inceleme	1	-	1	4,0
Çizgi filmleri Türkçe dersi öğretim programındaki değerlere göre inceleme	3	1	4	16,0
Çizgi filmleri Sosyal Bilgiler dersi öğretim programındaki değerlere göre inceleme	3	-	3	12,0
Çizgi filmleri değerler eğitimi bakımından inceleme	5	1	6	24,0
Çizgi filmleri evrensel değerler bakımından inceleme	2	-	2	8,0
Çizgi filmleri kök değerler bakımından inceleme	1	-	1	4,0
Çizgi filmleri milli değerler bakımından inceleme	1	-	1	4,0
Çizgi filmlerde yer alan değerleri inceleme	3	1	4	16,0
Çizgi filmlerdeki sözel ve davranışsal değerleri inceleme	2	-	2	8,0
Çizgi filmlerdeki değerlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programındaki değerleri kazandırmadaki etkisi	1	-	1	4,0
	22	3	25	100

Tablo 4'e bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların %4,0'ünün çizgi filmleri Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretim programındaki değerlere göre inceleme (f=1), %16'sının çizgi filmleri Türkçe dersi öğretim programındaki değerlere göre inceleme (f=4), %12,0'sinin çizgi filmleri Sosyal Bilgiler dersi öğretim programındaki değerlere göre inceleme (f=3), %24,0'ünün çizgi filmleri değerler eğitimi bakımından inceleme (f=6), %8,0'inin çizgi filmleri evrensel değerler bakımından inceleme (f=2), %4,0'ünün çizgi filmleri kök değerler bakımından inceleme (f=1), %4,0'ünün çizgi filmleri milli değerler bakımından inceleme (f=1), %16,0'sının çizgi filmlerde yer alan değerleri inceleme, %8,0'inin çizgi filmlerdeki sözel ve davranışsal değerleri inceleme (f=2), %4,0'ünün çizgi filmlerdeki değerlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programındaki değerleri kazandırmadaki etkisi (f=1) konulu olduğu görülmektedir. Buradan hareketle çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda en fazla çizgi filmleri değerler eğitimi bakımından inceleme konusu hakimdir.

Tablo 5' te çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların ilişkilendirildikleri derslere göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 5. Lisansüstü çalışmaların derslere göre dağılımı

Ders	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Hayat bilgisi	1	-	1	11,1
Sosyal bilgiler	3	-	3	33,3
Türkçe	3	1	4	44,4
Türkçe ve Türk Kültürü	1	-	1	11,1
	8	1	9	100

Tablo 5'e bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların %11,1' inin hayat bilgisi (f=1), %33,3'ünün sosyal bilgiler (f=3), %44,4'ünün Türkçe (f=4), %11,1'inin Türkçe ve Türk Kültürü (f=1) dersiyle ilişkilendirildiği görülmektedir. Buradan çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalar en fazla Türkçe dersiyle ilişkilendirilmiştir.

Tablo 6'da çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda incelenen çizgi filmlerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 6. Lisansüstü çalışmalarda incelenen çizgi filmlerin dağılımı

Çizgi Film	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Jibber ve Jabber	1	-	1	0,7
Minyonlar	1	-	1	0,7
64 Kare Ülkesi	-	1	1	0,7
Acemi Gladyatör	1	-	1	0,7
Alpman	1	-	1	0,7
ANKA	1	-	1	0,7
Arabalar 3	1	-	1	0,7
Arı Maya	-	1	1	0,7
Aslan Kral	1	-	1	0,7
Ayıcık Bombo	1	-	1	0,7
Barbaros	-	1	1	0,7
Bay Peabody ve Meraklı Sherman	1	-	1	0,7
Benim Annem Bir Dinazor	1	-	1	0,7
Biz İkimiz	1	-	1	0,7
Bulmaca Kulesi	-	1	1	0,7
Buz Devri 1	2	-	2	1,4
Buz Devri 2	1	-	1	0,7
Buz Devri 3	1	-	1	0,7
Buz Devri 4	1	-	1	0,7
Buz Devri 5: Büyük Çarpışma	1	-	1	0,7
Caillou	1	-	1	0,7
Canavar Ev	1	-	1	0,7
Canım Kardeşim	2	-	2	1,4
Canım Kardeşim Benim: Uzaylılar mı Gelmiş?	1	-	1	0,7
Cesur Zebra	1	-	1	0,7
Cille	-	1	1	0,7
Coco	1	-	1	0,7
Çatlak Yumurtalar	1	-	1	0,7
Çılgın Dostlar	1	-	1	0,7
Çılgın Hırsız 3	1	-	1	0,7
Dede Korkut Hikâyeleri	-	1	1	0,7
Dedemin Öyküleri	1	-	1	0,7
Dinozor	1	-	1	0,7
Doraemon	-	1	1	0,7
Doru	2	-	2	1,4
Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2	1	-	1	0,7
Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 3: Gizli Dünya	1	-	1	0,7
Esrarengiz Kasaba	1	1	2	1,4
Eymen ile Çimen	1	-	1	0,7
Fırıldak Ailesi	1	-	1	0,7
Gizemler Diyarına Yolculuk	-	1	1	0,7
Gumball	1	-	1	0,7
Harika İşler Takımı	-	1	1	0,7

Tablo 6. Lisansüstü çalışmalarda incelenen çizgi filmlerin dağılımı (devamı)

Çizgi Film	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Harika Kanatlar	2	-	2	1,4
Hızlı Ayaklar	1	-	1	0,7
İbi	-	1	1	0,7
İbi ile Tosi	1	-	1	0,7
İnanılmaz Aile	1	-	1	0,7
İnanılmaz Aile 2	1	-	1	0,7
İstanbul Muhafızları	1	-	1	0,7
İyi Bir Dinozor	1	-	1	0,7
Kaptan Tsubasa	1	-	1	0,7
Karlar Ülkesi 2	1	-	1	0,7
Kayıp Balık Dori	1	-	1	0,7
Keloğlan	1	-	1	0,7
Keloğlan Masalları	3	1	4	2,8
Köfte Yağmuru	1	-	1	0,7
Köstebekgiller 2: Gölgenin Tılsımı	1	-	1	0,7
Köstebekgiller: Perili Orman	1	-	1	0,7
Kral Şakir	3	-	3	2,1
Kral Şakir: Oyun Zamanı	1	-	1	0,7
Kuzucuk	1	-	1	0,7
Küçük Hezarfen	1	1	2	1,4
Küçük Kardeşim 2	1	-	1	0,7
Laura'nın Yıldızı	2	-	2	1,4
Madagaskar 2	1	-	1	0,7
Madagaskar 3	1	-	1	0,7
Marsupilami	1	-	1	0,7
Maşa ile Koca Ayı	1	-	1	0,7
Maysa ve Bulut	2	2	4	2,8
Moana	1	-	1	0,7
Monster High: Acayip Dönüşüm	1	-	1	0,7
Mucize Uğur Böceği ile Kara Kedi	2	-	2	1,4
Nane ile Limon	1	2	3	2,1
Nane ile Limon Kayıp Zaman Yolcusu	1	-	1	0,7
Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu	3	1	4	2,8
Neşeli Ayaklar 2	1	-	1	0,7
Niko 2	1	-	1	0,7
Niloya	1	-	1	0,7
Otel Transilvanya 2	1	-	1	0,7
Otel Transilvanya 3: Yaz Tatili	1	-	1	0,7
Oyuncak Hikâyesi 4	1	-	1	0,7
Pak ile Pırpır	-	1	1	0,7
Patron Bebek	1	-	1	0,7
Pepee	4	-	4	2,8
Pirdino Sürpriz Yumurta	1	-	1	0,7

Tablo 6. Lisansüstü çalışmalarda incelenen çizgi filmlerin dağılımı (devamı)

Çizgi Film	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Pırlı	-	1	1	0,7
Postacı Pat	1	-	1	0,7
Rafadan Tayfa	7	2	9	6,3
Rafadan Tayfa: Dehliz Macerası	1	-	1	0,7
Ralph ve İnternet: Oyun Bozan Ralph 2	1	-	1	0,7
Rio 1	1	-	1	0,7
Rio 2	1	-	1	0,7
Sagu ve Pagu: Büyük Define	1	-	1	0,7
Serçe Kuş	-	1	1	0,7
Shrek 2	1	-	1	0,7
Shrek 3	1	-	1	0,7
Shrek 4	2	-	2	1,4
Şeker Hoca	1	-	1	0,7
Şirinler 1	1	-	1	0,7
Şirinler 2	1	-	1	0,7
Şirinler: Kayıp Köy	1	-	1	0,7
Tatonka	1	-	1	0,7
Ters Yüz	1	-	1	0,7
Trotro	1	-	1	0,7
Vikingler	1	1	2	1,4
Yusuf'un Dünyası	1	-	1	0,7
Zhu'ya Yolculuk	1	-	1	0,7
	119	24	143	100

*Araştırmalarda kullanılan çizgi filmler birden fazla olduğundan toplam frekans araştırma sayısından fazladır.

Tablo 6'ya bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda en fazla Rafadan Tayfa (f=9) çizgi filminin üzerine çalışma yapıldığı görülmektedir. İkinci sırada ise en fazla Keloğlan Masallar (f=4), Maysa ve Bulut (f=4), Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu (f=4), Pepee (f=4) çizgi filmleri üzerine çalışma yapılmıştır.

Tablo 7'de çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 7. Lisansüstü çalışmaların kullanılan araştırma yöntemine göre dağılımı

Yöntem	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Nitel	21	3	24	96,0
Karma	1	-	1	4,0
	22	22	25	100

Tablo 7'ye bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların %96,0'sında nitel yöntem (f=24), %4,0'ünde karma yöntem (f=1) kullanıldığı görülmektedir. Buradan hareketle çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda en fazla nitel yöntemler kullanılmıştır.

Tablo 8'de çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların kullanılan araştırma desenlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 8. Lisansüstü çalışmaların kullanılan araştırma desenine göre dağılımı

Desen	Yüksek Lisans Tezi		Doktora Tezi		Toplam	
	f		f		f	%
Doküman inceleme	11		2		13	50,0
Durum çalışması	5		1		6	23,1
Kuram oluşturma	2		-		2	7,7
Tarama	4		-		4	15,4
Belirtmemiş	1		-		1	3,8
	23		3		26	100

*Araştırmalarda kullanılan desenler birden fazla olduğundan toplam frekans araştırma sayısından fazladır.

Tablo 8'e bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların %50'sinde doküman inceleme deseni (f=13), %23,1'inde durum çalışması deseni (f=6), %7,7'sinde kuram oluşturma deseni (f=2), %15,4'ünde tarama deseni (f=4), kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca lisansüstü çalışmaların %3,8'sinde kullanılan desenin belirtilmediği (f=1) görülmektedir. Buradan hareketle çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda en fazla doküman inceleme desenleri kullanılmıştır.

Tablo 9'da çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 9. Lisansüstü çalışmaların kullanılan örneklem grubuna göre dağılımı

Örneklem Grubu	Yüksek Lisans Tezi		Doktora Tezi		Toplam	
	f		f		f	%
4-6 yaş grubu çocuklar	-		1		1	2,6
5-6 yaş grubu çocuklar	1		-		1	2,6
Okul öncesi öğretmeni	1		-		1	2,6
Öğrenci	1		-		1	2,6
Veli	2		-		2	5,1
Yabancı çizgi film	8		2		10	25,6
Yerli çizgi film	20		3		23	59,0
	33		6		39	100

*Araştırmalarda kullanılan örneklem grubu birden fazla olduğundan toplam frekans araştırma sayısından fazladır.

Tablo 9'a bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların örneklem grubunun %2,6'sını 4-6 yaş grubu çocuklar (f=1), %2,6'sını 5-6 yaş grubu çocuklar (f=1), %2,6'sını okul öncesi öğretmeni (f=1), %2,6'sını öğrenci (f=1), %5,1'ini veli (f=2), %25,6'sını yabancı çizgi film (f=10), %59,0'unu yerli çizgi film (f=23) oluşturduğu görülmektedir. Buradan çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda en fazla yerli çizgi film örneklem grubu kullanılmıştır.

Tablo 10'da çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların kullanılan örnekleme yöntemine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 10. Lisansüstü çalışmaların kullanılan örnekleme yöntemine göre dağılımı

Örneklem Yöntemi		Yüksek Lisans Tezi		Doktora Tezi		Toplam	
		f		f		f	%
Seçkisiz	Rastgele	7		2		9	30,0
	Basit seçkisiz	1		-		1	3,3
Seçkisiz olmayan	Amaçlı	2		-		2	6,7
	Ölçüt	5		-		5	16,7
Örneklem seçimine gidilmemiş		4		1		5	16,7
Belirtilmemiş		6		2		8	26,7
		35		5		30	100

*Araştırmalarda kullanılan örneklem yöntemi birden fazla olduğundan toplam frekans araştırma sayısından fazladır.

Tablo 10'a bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda kullanılan örneklem yöntemlerinin %30,0'unun rastgele (f=9), %3,3'ünün basit seçkisiz (f=1), %6,7'sinin amaçlı (f=2), %16,7'sinin ölçüt (f=5) örneklem olduğu görülmektedir. Ayrıca çalışmaların %16,7'sinde örneklem seçimine gidilmediği (f=5), 26,7'sinde örneklemin belirtilmediği (f=8) görülmüştür. Buradan hareketle çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda en fazla rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 11' de çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 11. Lisansüstü çalışmaların kullanılan örneklem büyüklüğüne göre dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
1-50	18	2	20	64,5
51-100	5	1	6	19,4
101-150	-	1	1	3,2
151-200	1	-	1	3,2
201-250	1	-	1	3,2
250 üzeri	2	-	2	6,5
	27	4	31	100

*Araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları birden fazla olduğundan toplam frekans araştırma sayısından fazladır.

Tablo 11'e bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların örneklem büyüklüğünün %64,5'inin 1-50 aralığı (f=20), %19,4'ünün 51-100 aralığı (f=6), %3,2'sinin 101-150 aralığı (f=1), %3,2'sinin 151-200 aralığı (f=1), %3,2'sinin 201-250 aralığı (f=1), %6,5'inin 250 ve üzeri (f=2) oluşturduğu görülmektedir. Buradan hareketle çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda en fazla 1-50 aralığı örneklem büyüklüğü kullanılmıştır.

351

Tablo 12'de çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların kullanılan veri toplama aracına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 12. Lisansüstü çalışmaların veri toplama aracına göre dağılımı

Veri Toplama Aracı	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Anket	3	-	3	9,1
Görüşme formu	2	1	3	9,1
İnceleme formu	6	3	9	27,3
Kişisel bilgi formu	1	-	1	3,0
Kontrol listesi	3	1	4	12,1
Diğer listeler	3	-	3	9,1
Tablo	1	-	1	3,0
Belirtilmemiş	8	1	9	27,3
	27	6	33	100

*Araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları birden fazla olduğundan toplam frekans araştırma sayısından fazladır.

Tablo 12'ye bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların %9,1'inde anket (f=3), %9,1'inde görüşme formu (f=3), %27,3'ünde inceleme formu (f=9), %3,0'ünde kişisel bilgi formu (f=1), %12,1'inde kontrol listesi (f=4), %9,1'inde diğer listeler (f=3), %3,0'ünde tablo (f=1) veri toplama aracı kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca lisansüstü çalışmaların %27,3'ünde veri toplama aracının belirtilmediği (f=9) görülmektedir. Buradan hareketle çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda veri toplama aracı bakımından en fazla inceleme formları kullanılmıştır.

Tablo 13'te çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların kullanılan veri analizi tekniğine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 13. Lisansüstü çalışmaların kullanılan veri analizi tekniğine göre dağılımı

Veri Analizi Tekniği	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Betimsel analiz	12	-	12	22,2
İçerik analizi	13	3	16	29,6
Non- parametik test	1	-	1	1,9
Betimsel istatistik	21	3	24	44,4
Belirtilmemiş	1	-	1	1,9
	48	6	54	100

*Araştırmalarda kullanılan veri analizi tekniği birden fazla olduğundan toplam frekans araştırma sayısından fazladır.

Tablo 13'e bakıldığında çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların %22,2'sinde betimsel analiz (f=12), %29,6'sında içerik analizi (f=16), %1,9'unda non-parametik test (f=1), %44,4'ünde betimsel istatistik (f=24) veri analizi kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca lisansüstü çalışmaların %1,9'unda veri analizi tekniğinin belirtilmemiş (f=1) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda en fazla betimsel istatistik ve içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İçerisinde çeşitli değerlerin yer aldığı çizgi filmlerle alakalı pek çok lisansüstü çalışma mevcuttur. Çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların sistematik olarak incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanamaması sebebiyle bu araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu sebepten dolayı çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği 25 tane lisansüstü çalışma incelenmiştir. Araştırmada çeşitli bulgulara rastlanmış olup pek çok sonuca varılmıştır. Sonuçlar tartışılarak çeşitli yönlerden ele alınmıştır. Çalışmanın sonunda önerilere yer verilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmanın bulguları incelendiğinde konuyla ilgili 22 tane yüksek lisans, 3 tane doktora çalışması olduğu görülmektedir. Çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda 3 adet doktora tezinin yer almaması bu konunun akademik olarak yeterince ön plana çıkmadığı göstermektedir çünkü doktora çalışmalarının daha nitelikli çalışmalar olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca Kahraman'ın (2023) eğitim alanında çizgi filmlerle ilgili yapılmış olan lisansüstü çalışmaları incelendiği çalışmada doktora tezlerinin genel olarak daha az olduğu görülmektedir.

Çalışmadan çıkarılan diğer bir sonuç ise konuyla alakalı yapılmış olan çalışmaların en fazla 2019 yılında yoğunlaşmış olmasıdır. Bu durum teknolojinin ilerlemesi ve çizgi filmlerin değerler eğitimine olan katkılarının ön plana çıkmasıyla ilişkilendirilebilir. Özellikle değerler eğitimi, çeşitli olaylar, konular, bilgiler, kavramların aktarımında animasyonlar kullanılmaktadır (Kaba, 1992). Ayrıca bu sonuç Kahraman'ın (2023) çalışmasıyla da paralellik göstermektedir.

Çalışmanın bulguları incelendiğine çıkarılan diğer bir sonuç ise yapılan lisansüstü çalışmaların en fazla Gazi Üniversitesi'nde yürütülmüş olmasıdır. Bu sonuç tezi yürüten akademisyenlerin ve lisansüstü öğrencilerin uzmanlık alanlarıyla ilişkilendirilebilir (Ceylan ve Bozkurt, 2023). Ayrıca çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların yalnızca 16 üniversitede yürütüldüğü görülmektedir. Türkiye'de yer alan yükseköğretim kurumlarının sayısı güncel olarak 208'dir. (YÖK, 2023). Bu sayı içerisinde yalnızca 16 tane üniversitede çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmanın yapılması konunun yeterince yaygınlaşmadığını göstermektedir. Kahraman (2023)'ün çalışmada da eğitim alanında çizgi filmlerle alakalı çok fazla tezin olmadığı bu sebepten dolayı da az sayıda üniversite de çalışma yapıldığı görülmektedir.

Çalışmaların bulguları incelendiğinde konu bakımından çizgi filmleri değerler eğitimi bakımından inceleme konusunun ön plana çıktığı görülmektedir. Kahraman'ın (2023) çalışmasında da eğitim alanında yapılmış lisansüstü çalışmalarda konu olarak en fazla değerler eğitiminin ön plana çıktığı görülmektedir. Çalışmadan çıkarılan diğer bir sonuç ise çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmaların en fazla Türkçe dersiyle ilişkilendirilmiş olmasıdır. Türkçe dersinin değerlerin kazandırılmasını sağlayan bir kültür ve beceri dersi olduğunu söylemek mümkündür (Akyol, 2010). Ayrıca Türkçe dersinde kullanılan metinler, materyaller ve ders içeriği değerler eğitimi bakımından Türkçe dersini önemli kılmaktadır (Direkçi vd., 2020). 2019 Türkçe dersi öğretim programında da değerlerimize yönelik bir bölümün yer alması ve kök değerlere yer verilmesi bu dersin değerlerle olan ilişkisini ortaya koymaktadır (MEB, 2019).

Çalışmadan çıkarılan diğer bir sonuç ise çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda en fazla Rafadan Tayfa çizgi filminin incelenmiş olmasıdır. Rafadan Tayfa çizgi filminin 2017 yılından sonra en fazla izlenen çizgi film olduğunu söylemek mümkündür (Şahin, 2019). Bu durum araştırmacıların örneklem seçerken çizgi filmlerin izlenme oranlarını dikkate alarak seçim yapmış olabilmeleriyle ilişkilendirilebilir.

Çalışmanın bulguları incelendiğinde en fazla nitel araştırma yöntemlerine yer verildiği görülmektedir. Problem durumunun çözümü için kullanılan gelişim sürecine bilimsel yöntem denilmektedir (Cohen ve Manion, 1988). Nitel yöntemler ise problemin ya da konunun keşfedilmesi amacıyla kullanılmaktadır (Creswell, 2021). Araştırmacılar problem durumlarına uygun yöntem seçmeleri de önem arz etmektedir (Çoban ve Oral, 2020). Buradan hareketle araştırmacılar tarafından problem durumlarına uygun olarak nitel yöntem seçimine gidildiği düşünülebilir. Ayrıca Kahraman (2023)'ün çalışmasında da nitel yöntemlerin en fazla kullanıldığı görülmektedir.

Çalışmadan çıkarılan bir diğer sonuç ise en fazla doküman inceleme yönteminin kullanılmasıdır. Bu durum lisansüstü çalışmalarda çizgi filmlerin incelenmesiyle açıklanabilir çünkü doküman inceleme basılı ya da elektronik materyallerin incelenip değerlendirildiği bir yöntemdir (Bowen, 2009). Ayrıca Kaya ve Uzoğlu'nun (2020) eğitim alanında çizgi filmler üzerine yapılmış olan çalışmaları inceledikleri çalışmaları ve Kahraman (2023)'ün eğitim alanında çizgi filmler üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaları incelediği çalışmasında da en fazla doküman inceleme tekniğinin kullanıldığı görülmektedir.

Çalışmanın bulguları incelendiğinde çıkarılan diğer bir sonuç ise örneklem grubunun en fazla yerli çizgi filmlerden seçilmesidir. Bu durum araştırmacıların çalışmalarına uygun olacak şekilde örneklem seçmeleriyle ilişkilendirilebilir. Bilimsel bir araştırmada evren ile örneklemin oluşturulması araştırmacının objektifliğini, doğruluğunu, başarı durumunu etkilemektedir (Korkmaz, 2020).

Çalışmadan çıkarılabilecek bir diğer sonuç en fazla rastgele örnekleme yönteminin seçilmesidir. Bu durum lisansüstü çalışmalarda incelenen çizgi filmlerdeki bölümleri seçerken bölümlerin rastgele olarak seçilmesiyle ilişkilendirilebilir. Rastgele örneklemede evrende yer alan ögeler örnekleme dahil edilirken aynı şansa sahiptir (Korkmaz, 2020).

Çalışmanın bulguları incelendiğinde çıkarılan diğer bir sonuç ise en fazla kullanılan örneklem büyüklüğünün 1-50 aralığında olmasıdır. Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğüne dair net bir kuralın olmadığını söylemek mümkündür. Örneklem büyüklüğünün daha çok bilmek istediğimiz şeylere, çalışmanın amacına, mevcut olan kaynaklara, zamana ve kullanılabilirlik durumlarına göre şekillendiğini söylemek mümkündür (Yazar ve Keskin, 2020).

Çalışmanın bulguları incelendiğinde çıkarılan diğer bir sonuç ise veri toplama aracı olarak en fazla inceleme formlarının kullanılmasıdır. Bu durum lisansüstü çalışmalarda sayısal bir veri olmayan çizgi filmlerin incelenmesiyle açıklanabilir çünkü veri toplama aracının seçilmesinde problem durumu önemlidir (Sözer ve Aydın, 2020).

Son olarak lisansüstü çalışmalarda veri analizi tekniği bakımından en fazla betimsel istatistik ve içerik analizinin kullanıldığı görülmektedir. Bu durum nitel araştırma yöntemlerinin fazla olmasıyla ve nitel analiz yöntemlerinin kullanılmasıyla açıklanabilir. Betimsel istatistiklerin fazla olması özellikle içerik analizi tekniğiyle yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan verilerin frekans ve yüzde

hesaplamalarıyla sayısallaştırılıp sunulmasıyla açıklanabilir (Büyüköztürk vd., 2020). Ayrıca çalışmalarda örneklemelerin tanıtılması da betimsel istatistiklerin kullanımını arttırmaktadır.

Öneriler

Son olarak çalışmadan elde edilen sonuçlar ışığında birkaç öneriye yer verilebilir.

- Çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarla ilgili doktora tezi çalışması yapılması önerilebilir çünkü doktora tezleri daha nitelikli çalışmalardır. Bu sayede konuyla alakalı daha derinlemesine araştırmalar yapılabilir.
- Yapılan lisansüstü çalışmalarda çizgi filmleri değerler eğitimi bakımından inceleme konusu ağırlıklı olarak işlenmiştir. Farklı konular üzerine de çalışması önerilebilir bu sayede farklı noktalara ışık tutulmuş olur.
- Türkiye'deki tüm üniversitelerde en az 1 tane çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışma yapılması önerilebilir. Bu sayede konu hakkında daha fazla araştırma yapılarak daha farklı noktalara ışık tutulabilir.
- Çizgi filmlerin değerler bakımından inceleceği lisansüstü çalışmalar ağırlıklı olarak Türkçe dersiyile ilişkilendirilmiştir. Farklı derslerle de ilişkilendirilmesi tavsiye edilebilir.
- Çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda ağırlıklı olarak Rafadan Tayfa çizgi filmi incelenmiştir. Farklı çizgi filmlerin de incelenmesi tavsiye edilebilir.
- Yapılacak olan yeni lisansüstü çalışmalarda nitel yöntemler dışındaki yöntemlerin de kullanılması özellikle nicel yöntemlere de yer verilmesi önerilebilir çünkü konuyla alakalı nicel yöntemin kullanıldığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.
- Yapılacak olan yeni lisansüstü çalışmalarda doküman inceleme yöntemi ve inceleme formu veri toplama araçları dışındaki diğer desenlerin ve veri toplama araçlarının da tercih edilmesi önerilebilir.
- Çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda ağırlıklı olarak yerli çizgi film örneklem grubu ve 1-50 aralığı örneklem büyüklüğü tercih edilmiştir. Yapılacak olan yeni lisansüstü çalışmalarda farklı örneklem grupları ve büyüklükleriyle ilgili çalışılması tavsiye edilebilir.
- Çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği lisansüstü çalışmalarda ağırlıklı olarak betimsel analiz ve içerik analizi veri analizi teknikleri kullanılmıştır. Yapılacak olan yeni lisansüstü çalışmalarda ileri düzey analizlerin de yer alması önerilebilir. Özellikle ilişki analizlere yer verilebilir.
- Çizgi filmlerin değerler bakımından incelendiği yurtdışı lisansüstü çalışmalar sistematik olarak incelenebilir.

354

Kaynakça

- Akıncı, A. (2013). *Okul öncesi döneme yönelik hazırlanan çizgi filmlerde değerlerin sunumu: TRT çocuk kanalı örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan sevgi temasının değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Aral, N., vd. (2011). Çocukların televizyon seyretme alışkanlıklarının yaş ve cinsiyete göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 489-498.
- Avaz, M. S. (2023). *Doru isimli çizgi filminin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler bağlamından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Ay, H. (2021). *Kral Şakir çizgi filminin değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Bölük, E. (2018). *Çizgi filmlerde yer alan değerlerin ilköğretim hayat bilgisi öğretim programında yer alan değerler çerçevesinde incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (29.). Pegem Akademi Yayıncılık.

- Cemaloğlu, N. (2021). Veri toplama teknikleri: nicel-nitel. İçinde A. Tanrıoğen (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* (5., ss. 111-140). Anı Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786257052405>
- Ceylan, A., & Bozkurt, E. (2023). Akıl ve zekâ oyunları ile ilgili ilkökul düzeyinde yapılmış lisansüstü çalışmaların tematik ve metodolojik olarak incelenmesi. İçinde M. Çalışoğlu (Ed.), *Eğitimde güncel araştırmalar-II* (1. bs, C. 1, ss. 61-80). Vizetek Yayıncılık.
- Cohen, L., & Manion, L. (1988). *Research methods in education* (4. bs). Routledge.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri* (S. B. Demir & M. Bütün, Ed.; 6.). Siyasal Kitabevi.
- Çakmak, E. (2023). *Çocuk çizgi filmlerinin içerik ve verilen değerler yönünden incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi. <https://doi.org/10.52797/tujped.1355922>
- Çetin, İ. (2018). *Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde çizgi filmler yoluyla değerler aktarımı (Keloğlan Masalları örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Çimen, M. F. (2019). *Kamu yayıncısı TRT çocuk kanalında yayınlanana Rafadan Tayfa çizgi filminin değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Çoban, A., & Oral, B. (2020). Bilimsel araştırma yöntemleri ile ilgili temel kavramlar. İçinde A. Çoban & B. Oral (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (1. bs, C. 1, ss. 1-27). Pegem Akademi Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786257880176.01>
- Demir, R. (2019). *Türkiye’de çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlerde dini ve kültürel değerler eğitimi* [Doktora Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Direkçi, B., Akbulut, S., & Şimşek, B. (2020). Türkçe eğitimi alanında yapılan değerler eğitimi tezlerinin incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 12(2), 117-140.
- Doğrusöz, Y. F. (2023). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki değerler bağlamında Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Duman, G. (2005). Çizgi filmlerde görülen davranışların çocuklar üzerindeki etkisinin incelenmesi. *OMEP Bildiri Kitabı*, (179-183), Ankara.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Güler, D. A. (2013). Soyutun somutlaştırılması: Çizgi filmlerin kültürel işlevleri. I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı-1. (s.207-216), Haz. H. Yavuzer ve M. R. Şirin. Çocuk Vakfı.
- Güneş, V. (2010). *Çizgi film karakterlerinin çocukların satın alma davranışlarında etkileri* [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Irmak, H. (2021). Masal-Değer İlişkisi Üzerine Bir Deneme. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, s. 73-74.
- İmamoğlu, B. (2016). *2000-2014 yılları arasında yayınlanmış olan çizgi film ve animasyon filmlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Üniversitesi.
- Kahraman, H. (2023). Eğitim alanında çizgi filmlerle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erciyes Akademi*, 37(2), 425-441. <https://doi.org/10.48070/erciyesakademi.1257461>
- Karaca, S. S. (2019). *Çizgi filmlerde değerler eğitimi, değerler eğitimi açısından Rafadan Tayfa çizgi filminin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Kaymak, N. (2020). *Yerli ve yabancı çizgi filmlerin evrensel değerler bağlamında incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Korkmaz, İ. (2020). Nicel araştırmalarda evren, örneklem, örnekleme teknikleri. İçinde A. Çoban & B. Oral (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (1. bs, C. 1, ss. 147-159). Pegem Akademi Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786257880176.06>
- Köseoğlu, M. (2022). *Maysa ve Bulut çizgi filminin Unesco yaşayan evrensel değerler bağlamında incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Küçükali, T. (2023). *Görsel Öğrenme Bağlamında Çizgi Film ile Animasyon Filmlerin fen Eğitimi ve Bilim Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook* (2.). Sage Publications.

- Namdar, T. (2023). *Çizgi filmlerde din ve değerler eğitimi: diyanet tv çizgi film örnekleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Ocak, G. (2019). Bilimsel araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları. İçinde O. Gürbüz (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (1. bs, C. 1, ss. 218-268). Pegem Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786052419649.06>
- Özer, Ö. (2015). *İkibin sonrası sinemalarda gösterilen çizgi filmlerin okul öncesinde kazandırılması gereken değerler açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Sevim, Z. (2013). *Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından karşılaştırılması* [Yüksek Lisans Tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Sözer, Y., & Aydın, M. (2020). Nitel veri toplama teknikleri ve nitel analiz süreci. İçinde B. Oral & Ç. Ahmet (Ed.), *Kuramdan uygulama eğitimi bilimsel araştırma yöntemleri* (10., ss. 249-281). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786257880176.10>
- Şahin, R. N. (2019). *TRT'nin çocuklara yönelik çizgi filmlerinin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından incelenmesi* [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Şahin, S. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı'nda yer alan kök değerler açısından Rafadan Tayfa çizgi filminin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. <https://doi.org/10.29228/joh.43778>
- Sarman, A., & Sarman, E. (2022). Çizgi film ve fantastik animasyonlardaki karakterlerinin bağımlılık kapsamında analizi ve çocuklar üzerindeki etkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 23(2), 216–220. <https://doi.org/10.51982/bagimli.989329>
- Şeko, Y.A. (2020). Yumuşak Güç Boyutuyla Çizgi Filmler ve Rusya Yapımı Çizgi Film Maşa Ve Koca Ayı Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şen, M. (2020). *Temel eğitimde değerler eğitimi kapsamında Türk ve yabancı animasyon filmlerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Tabak, E. (2022). *Doru çizgi filminin değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Çankırı Karatekin Üniversitesi.
- Temizyürek, F., & Ümran, A. (2014). Çizgi filmlerdeki subliminal mesajların çocuklar üzerindeki etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 3(3), 25-39.
- Türk Dil Kurumu. 2024. *Türkçe Sözlük*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Turp Özdemir, Z. (2020). *Türkiye'de çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi ve bu çizgi filmleri Türkçe öğretimine katkısı* [Yüksek Lisans Tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Türkmen, N. (2013). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 139-158.
- Üğdü, Ş. (2021). *Popüler çizgi filmlerin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler çerçevesinde incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Binalı Yıldırım Üniversitesi.
- Ünsal, S. (2019). *Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerin değerler bağlamında incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Üzer, M. (2019). *Küçül Hezarfen çizgi filminde yer alan milli kültür, milli değer, milli kimlik unsurlarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi. <https://doi.org/10.15869/itobiad.439514>
- Yazar, T., & Keskin, İ. (2020). Nitel araştırmada örneklem. İçinde A. Çoban & B. Oral (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (1. bs, C. 1, ss. 229-246). Pegem Akademi Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786257880176.09>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. bs). Seçkin Yayıncılık.
- YÖK. (2023, Ekim 1). *Yükseköğretimde Yeni İstatistikler*. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2023/yuksekogretimde-yeni-istatistikler.aspx>.

Extended Abstract

Introduction

The Turkish Language Association (2024) defines a cartoon film as ‘A cinema film consisting of successively drawn pictures to indicate the movements of its characters in relation to a subject.’ Cartoons are produced with a number of basic tools such as teaching correct behaviours, having an educational function, entertaining and being instructive, encouraging social sharing and transferring cultural values. It is thought that cartoons are a resource that should be used in terms of Turkish Language Teaching and values education.

In the literature, there are many postgraduate studies that examine cartoons in terms of values. This study aims to systematically analyze postgraduate research focusing on the use of cartoons in values education. Therefore, the study seeks to provide an overview of the current state of research in this field and identify existing gaps. Furthermore, it is believed that this study will shed light on future studies.

Method

The document technique, one of the qualitative research method, was used to examine postgraduate studies (Ocak, 2019). The postgraduate studies included in this research were selected using the criterion sampling method. The criteria for inclusion were as follows: postgraduate studies with the terms ‘cartoon or animation’ and ‘value or values education’ in their titles, listed in the Thesis Documentation Centre of the Council of Higher Education, focused on education and training, analyzing cartoons or animations in the context of values, written in Turkish, and with permissions granted for use. The data were collected by making some changes in the thesis classification form developed by Ceylan and Bozkurt (2023). It was decided to include 25 studies in the study. Data collection was completed on 25 March 2024. Content analysis, one of the qualitative data analysis techniques, was used to analyse the obtained data.

Findings

When the findings of the study are examined, it is seen that there are relatively few doctoral dissertations examining cartoons in terms of values, while most studies focus on values education and. A significant portion of these studies were conducted at Gazi University, with the majority completed in 2019. Most of the studies are associated with the Turkish course, and the cartoon *Rafadan Tayfa* was the most frequently analyzed. In addition, it can be said that qualitative methods and document analysis designs were the most preferred. Random sampling was the most frequently used method, with domestic cartoons selected as the sample group. The most common sample size ranged from 1 to 50. Data were primarily collected using review forms, and descriptive statistics were the most commonly applied method in data analysis.

Conclusion, Discussion and Suggestions

It is seen that there are not many doctoral dissertations on the subject. In Kahraman's (2023) study, it is also seen that there are few doctoral dissertations. Postgraduate studies were most concentrated in 2019. This situation can be associated with the advancement of technology and the contribution of cartoons to values education. The most postgraduate studies were conducted at Gazi University. This result can be associated with the areas of expertise of the academicians and graduate students conducting the thesis (Ceylan & Bozkurt, 2023). In terms of subject matter, it is seen that the subject of examining cartoons in terms of values education comes to the fore. In Kahraman's (2023) study, it is seen that values education is the most prominent subject. The postgraduate studies were mostly associated with the Turkish course. In the 2019 Turkish lesson curriculum, the inclusion of a section on our values and the inclusion of core values reveals the relationship of this lesson with values (MoNE, 2019). In the postgraduate studies, the *Rafadan Tayfa* cartoon was examined the most. *Rafadan Tayfa* cartoon is the most watched cartoon after 2017 (Şahin, 2019). It is seen that postgraduate studies are generally designed with qualitative method. In Kahraman's (2023) study, it is seen that qualitative methods are mostly used. Document analysis method was used the most in postgraduate studies. In Kaya and Uzoğlu's (2020) and Kahraman's (2023) studies, it is seen that the document review technique was used

the most. In postgraduate studies, the domestic cartoon sample group was used the most. This situation can be associated with the researchers' selection of the sample to be suitable for their studies. Random sampling method was mostly used in postgraduate studies. This situation can be associated with the random selection of the episodes in the cartoons examined in the postgraduate studies. In postgraduate studies, sample size between 1-50 was preferred at most. It is possible to say that there is no clear rule regarding sample size in qualitative research (Yazar & Keskin, 2020). The most commonly used data collection tool was examination forms. This preference can be attributed to the fact that cartoons, examined in postgraduate studies, are not numerical data. Descriptive statistics and content analysis were the most frequently used data analysis techniques in these studies. This can be explained by the predominance of qualitative research methods. The frequent use of descriptive statistics, in particular, may result from the need to quantify and present data using frequency and percentage calculations (Büyüköztürk et al., 2020).

Recommendations

1. It may be recommended to conduct more doctoral dissertations on the subject.
2. It may be recommended to explore topics beyond the examination of cartoons in values education.
3. Cartoons other than *Rafadan Tayfa* should be considered for analysis.
4. Future postgraduate studies on this subject should adopt methods other than qualitative approaches, designs other than document analysis, diverse sample groups and sizes, alternative data analysis techniques, and data collection tools beyond review forms.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

